

Adfærdsproblemer hos katte

Katten har overhalet hunden som det mest populære familiedyr. En af årsagerne kan være, at katte virker mere selvstændige end hunde. Derfor tror mange mennesker fejlagtigt, at katte ikke stiller så store krav til social kontakt og opdragelse og derfor passer bedre ind i nutidens familiemønstre. Men også katte har behov for pasning og pleje samt aktivering og stimulering. Der er mange ting, du skal tænke på for at sikre, at din kat får et godt liv

➤ 10 gode råd

- Sørg for, at din kat bliver tilstrækkeligt aktiveret og stimuleret
- Køb nogle legeting til katten. Undgå så vidt muligt ting fremstillet af PVC
- Lad være med at straffe din kat, hvis den ikke opfører sig, som du vil have
- Undgå pludselige, store forandringer i hjemmet
- Få et kradsbræt til katten
- Find frem til en type kattegrus, som katten accepterer, og hold kattebakken ren
- Sæt hylder op til katten – især hvis du bor i en lille lejlighed eller har mere end én kat
- Giv katten kattegræs. Køb det, eller så det selv
- Vær kritisk ved valg af foder til katten. Find nogle typer, som du kan veksle imellem
- Søg straks professionel hjælp, hvis du får problemer med din kats adfærd

Adfærdsproblemer hos katte

Urenlighed

Ved urenlighed forstås, at katten urinerer eller deponerer sin afføring indendørs på uønskede steder – det vil normalt sige uden for kattebakken.

En kat kan urinere på to måder – enten ved at sidde ned og tisse eller ved at strinte. Hvis katten har forrettet sin nødtørft, er »søen« rund, fordi den sad ned og tissede. Når en kat strinter, står den op, så urinen sendes bagud. Hvis »søen« er oval og langstrakt eller afsat op ad en væg eller lignende, er det derfor tegn på, at den har strintet (se nedenfor).

Katte vil undgå at besørge de steder, hvor de normalt opholder sig. Desuden har de behov for at dække deres efterladenskaber til, når de har besørget. Derfor skal killingen fra starten præsenteres for en bakke med egnet kattegrus.

Det er vigtigt, at kattebakken står et uforstyrret sted, hvor katten kan besørge

i fred og ro. Bakken skal også holdes ren, dvs. at efterladenskaber skal fjernes løbende og nyt grus tilføres. Med jævne mellemrum skal al gruset dog skiftes og bakken vaskes. Ellers finder katten andre steder at besørge. Hvis du har flere katte, bør du også have flere kattebakker.

Der findes mange typer kattegrus på markedet, og ikke alle er lige attraktive for katte. Du bør derfor forhøre dig hos andre katteejere mht. deres erfaringer med de forskellige typer. Prøv dig også lidt frem for at se, hvilken type netop din kat foretrækker. Mange katte kan bedst lide finkornet grus. Undgå parfumeret kattegrus.

Du skal desuden være opmærksom på, at nogle katte foretrækker en åben kattebakke, mens andre foretrækker en lukket.

Urenlighed kan i mange tilfælde spores tilbage til, at killingen er taget for tidligt fra sin mor og søskende. Men urenlighed

kan også skyldes sygdom i urinvejene eller mave-tarm-systemet. Derfor bør katten altid undersøges hos dyrlægen, hvis den begynder at blive urenlige.

Markeringsadfærd

Katte er territoriale dyr, som på forskellig måde signalerer deres tilstedeværelse til andre katte – bl.a. gennem urinmarkering (strinten) og afsættelse af skræbemerker med klørne. Ved at gnide hovedet mod forskellige objekter fra kinden op til øret afsætter katten desuden et sekret, som indeholder nogle særlige stoffer kaldet feromoner.

Disse feromoner indeholder information til andre katte i området. Desuden synes de at have betydning for kattens egen orientering inden for dens territorium. Katten undgår at urinmarkere i områder, hvor den har afsat ansigtsferomon.

Når en kat strinter, kan det enten skyldes, 1) at den forsøger at tiltrække katte af det modsatte køn, eller 2) at den vil markere sit territorium eller bliver usikker – f.eks. fordi der er en ny lugt, en fremmed kat eller en ny hund i området.

Både han- og hunkatte kan finde på at strinte. Problemet optræder dog hyppigst hos hankatte. Det er naturlig adfærd for katte at strinte. Løsningen på problemet er ikke opdragelse. Hvis katten strinter for at tiltrække det modsatte køn, kan problemet afhjælpes ved neutralisering. I de tilfælde, hvor katten strinter af usikkerhed eller for at markere sit territorium, kan problemet kontrolleres ved hjælp af produktet Feliway, som fås hos dyrlægen.

Feliway efterligner de specielle feromoner, som katten selv bruger for at afmærke sit territorium. Der, hvor du sprøjter Feliway, eller katten selv påfører det

naturlige feromon, vil den ikke strinte. I nogle tilfælde vil katten dog ikke helt op-høre med at urinmarkere indendørs, men systematisk brug af Feliway vil sætte dig i stand til at styre, hvor den gør det, således at problemet bliver til at leve med. Desuden kan Feliway med held anvendes til at kontrollere indendørs deponering af afføring.

Indendørs urinmarkering: Lokalisér de steder, som katten afmærker med urin, samt andre iøjnefaldende genstande, som kunne være interessante for den, og påfør Feliway som beskrevet i brugsanvisningen. Du kan også stille kattens mad- og vandskål på steder, hvor katten kan finde på at strinte. Katte ønsker ikke at besørge eller strinte nær deres egen mad. Tænk desuden efter, hvornår problemet startede, og om der skete noget særligt på dette tidspunkt. Og læg mærke

til, om katten strinter på bestemte tidspunkter. Det kan give en idé om årsagen til kattens strinten, så du kan prøve at løse problemet. Disse oplysninger er også nyttige, hvis du må søge hjælp hos en dyrlæge eller adfærdsterapeut.

Nye genstande i hjemmet: Urinmarkering kan udløses, når der kommer nye genstande med fremmede lugte i hjemmet. Dette kan forhindres, hvis disse genstande på forhånd påføres Feliway.

Urinmarkering ved flytning: Når katten kommer til et nyt sted – f.eks. et nyt hjem eller et feriested – kan det udløse urinmarkering. For at forhindre dette kan du behandle alle iøjnefaldende genstande med Feliway én gang dagligt. Hvis katten skal anbringes i en katte-pension, påføres Feliway i hvert hjørne af dens bur, inden den sættes ind i det, samt én gang dagligt, indtil katten

gnubber sit hoved mod de behandlede steder. Det vil bidrage til at gøre katten mere tryk, da Feliway ligesom de naturlige ansigtsferomoner har en beroligende virkning på katten. Hvis katten skal transporteres i en rejsekasse, kan du derfor påføre Feliway indvendig i kassen, nogle få minutter inden katten sættes ind i den. Feliway kan også anvendes, når katten skal transporteres i bil, idet 3-4 doser påføres omkring kattens sædvanlige plads, inden den sættes ind.

Urinmarkering ved seksuel ophidselse: Når en hunkat kommer i løbetid, vil hankatte i nærheden reagere ved at kalde samt urinmarkere. I de tilfælde, hvor en hunkat urinmarkerer, fordi der er en hunkat i løbetid i nærheden, er det ikke nødvendigt at påføre Feliway på alle genstande, som kunne være interessante for katten. Normalt vil det være tilstrækkeligt kun at påføre Feliway på de steder, hvor katten allerede har markeret, hvilket ofte er i nærheden af døre og vinduer.

Rengøring efter urinmarkering: Mange rengørings- og desinfektionsmidler har den effekt, at de øger sandsynligheden for, at katten urinmarkerer, hvis man anvender dem – f.eks. for at gøre rent efter katten. Faste overflader bør aldrig rengøres med rengøringsmidler med salmiak,

blegemidler som Klorin, desinfektionsmidler som Rodalon eller lignende stoffer. Anvend i stedet et biologisk aktivt vaske-middel, som indeholder enzymer, og vask efter med koldt vand.

Hvæsning af kløer

Det er naturlig adfærd for katte at kradse på genstande med kløerne. Ud over kradssemærkerne afsætter katten duftspor fra nogle duftkirtler, som sidder på kattens trædepuder. Katten kradser bl.a. for at markere sit territorium.

Det er derfor vigtigt for kattens velvære, at den har et attraktivt kradsbræt. Dette vil desuden mindske risikoen for, at katten kradser på hjemmets møbler. Du kan enten købe et færdigt kradsbræt eller lave et selv.

Kradsbrættet kan fremstilles af et stort stykke træ, som både kan ligge vandret eller stå lodret. Brættet skal fastgøres, således katten kan anvende brættet, uden det vælter. Træsarten er ikke vigtig, men katte elsker at hvæsse kløer i blødt træ. Du kan også beklæde brættet med sisal. Kradsbrættet skal være så højt, at katten kan strække sig, når den hvæsser kløer – dvs. mindst 70 cm. Hvis katten alligevel forgriber sig på et møbel, kan du vikle alufolie omkring det sted, hvor den hvæsser kløer.

Socialisering

Det er bedre at være to – også for katte

Selvom katte er territoriale, så har de også behov for social kontakt med artsfæller. Derfor anbefaler Dyrenes Beskyttelse, at man anskaffer sig to katte, som kan holde hinanden med selskab. Dette er specielt vigtigt, hvis kattene ikke får lov at komme ud.

Hvis du ønsker at have mere end én kat, er det lettest, hvis du anskaffer to katte fra samme kuld. Hvis du allerede har kat og anskaffer en til, kan du mindske risikoen for problemer ved at introducere kattene for hinanden på følgende måde:

- 1 Lad kattene opholde sig i hver sit rum. Dørene til rummene skal være lukkede, når du eller andre familiemedlemmer ikke er til stede
- 2 Tag for hver af kattene lidt grus fra dens kattebakke, og bland det i modpartens kattebakke. Formålet er at vænne kattene til lugten af hinanden
- 3 Fodr kattene sammen, men i så stor afstand, at de ikke viser tegn på aggression over for hinanden
- 4 Væn kattene gradvist til at være sammen, ved at to personer kæler med hver sin kat i samme rum og »bytter« kat af og til
- 5 Giv kattene positiv opmærksomhed, når de er sammen, og mindre opmærk-

somhed, når de er hver for sig. Kattene lærer så at opfatte tilstedeværelsen af den anden som en positiv oplevelse. Du kan gøre det lettere for kattene, hvis du, før de mødes første gang, sprayer dine hænder med Felifriend og gnider det på hver af kattene. Felifriend efterligner ligesom Feliway kattens naturlige ansigtsferomon.

Du skal dog være opmærksom på, at det i nogle tilfælde kan være svært at lære to katte, som ikke er vokset op sammen, at tolerere hinanden (se Dyrenes Beskyttelses pjece Socialisering af katte).

Hvis du har flere katte, vil de ofte dele boligen op imellem sig. Hvis du sætter hylder op til dem, vil du gøre dette lettere for kattene, så indbyrdes stridigheder ikke forekommer så ofte.

Problemer med at være alene

Hos katte ytrer problemer med at være alene hjemme sig ofte som urenlighed – f.eks. ved at katten deponerer afføring i sin ejers seng, hvilket kan skyldes, at katten er angst og har søgt tryghed et sted, som dufter af ejeren.

Undertiden kommer separationsproblemer hos katte til udtryk ved, at ejerens tilbagekomst udløser høj aktivitet. Katten farer rundt i lejligheden og vælter evt. genstande på gulvet. Desuden kan katten

tømme sin endetarm, hvilket sker ufrivilligt.

Det er svært at sige, hvad der er årsagen til denne adfærd. Muligvis skyldes kattens reaktion, at den har været inaktiv i en længere periode. Desuden kan kattens adfærd delvist være tillært, idet den har fundet ud af, at den på denne måde kan få ejerens opmærksomhed.

Afhængigt af deres opvækst vil nogle katte udvikle en stærk tilknytning til deres ejere, hvilket kan være en medvirkende faktor ved udviklingen af problemer med at være alene. Overdreven tilknytning til ejeren skyldes, at katten er taget for tidligt fra sin mor (se Dyrenes Beskyttelses pjece Socialisering af kattekillinger). En overdrevent kontaktsøgende kat vil sove på hovedpuden sammen med ejeren om natten, og den jamrer, hvis ejeren forlader den.

For at forebygge separationsproblemer bør killingen gradvist vænnes til at være alene. I starten behøver man dog ikke at forlade hjemmet, men kan vænne killingen til at være alene i et værelse sammen med en skål vand, dens kurv/seng og de ting, som den normalt leger med.

Overdreven soignering

Hvis en kat udsættes for en situation, som gør den utryk eller bange, og den ikke har mulighed for at flygte fra den, vil den blive frustreret. Katten kan derfor foretage overspringshandlinger, dvs. handlinger, som ikke er naturlige i den situation, som dyret er i – f.eks. at soignere sig.

Hvis denne adfærd udløses ofte gennem en længere periode, er der risiko for, at den udløses ved stadigt lavere grader af frustration og efterhånden udvikles til

en tvangshandling. På denne måde kan soigneringsadfærd udvikle sig til manisk slikken med hårløse områder og evt. betændte sår til følge. Tvangshandlinger – som f.eks. overdreven soignering – er uden for viljens kontrol og kræver altid behandling hos en dyrlæge med erfaring i behandling af adfærdsproblemer.

Angst

En kat kan vise sin angst på forskellige måder. Typisk reagerer den ved at vægre sig ved at spise, gemme sig og/eller være urenlig.

Katte er vanedyr, og de knytter sig ofte meget stærkt til det sted, hvor de bor. Derfor kan en kat blive angst, hvis der sker store forandringer i hjemmet, eller familien flytter til et nyt sted. Nogle katte nægter simpelthen at flytte med og løber tilbage til det sted, familien kom fra.

Angst for fremmede katte kan ofte føres tilbage til, at katten er taget for

tidligt fra sin mor og sine kuldsøskende, mens angst for fremmede mennesker ofte skyldes, at den har haft for lidt kontakt med mennesker som killing (se Dyrenes Beskyttelses pjeces Socialisering af katte).

Katte kan også vise angst ved høje lyde som f.eks. fyrværkeri og tordenvejr. Hos en uerfaren kat kan en enkelt eller nogle få traumatiske oplevelser i forbindelse med bestemte lyde være nok til, at katten fremover reagerer ved at blive angst, når den hører dem.

Hvis din kat er bange for alt eller altid er bange i bestemte situationer, som forekommer i den normale dagligdag, bør du søge hjælp hos en dyrlæge med forstand på adfærdsproblemer eller en adfærdsterapeut.

Aggression

Da katte af natur ikke er flokdyr, har de ikke ligesom hunde et helt sæt af signaler, der har til formål at hæmme aggression fra artsfæller. Hvis en kat mødes

med en anden kat, som er fjendtlig, har den to muligheder: Den kan tage kampen op eller stikke af.

En kat kan optræde aggressivt ved at true – f.eks. stå med siden til på stive ben og med buet ryg, mens den hvæser. Katten har bøjet halen som et omvendt U, mens den laver hurtige, piskende bevægelser med halespidsen. Katten kan også slå ud med forpoten eller gå direkte til angreb med alle kløerne fremme. Der kan være mange grunde til, at katten optræder aggressivt, f.eks.:

Mangelfuld socialisering: Hvis katten ikke har haft kontakt med mennesker i de første 12 leveuger, vil den senere i livet ikke acceptere mennesker som nogle, den kan knytte sig til. I stedet vil katten forsøge at undgå kontakt. Hvis man går hen til katten, vil den sige »hold dig væk« ved at true. Hvis dette ikke respekteres, og katten ikke kan komme væk, vil den gå til angreb.

Angst: Hvis katten føler sig meget trængt, vil den vise tegn på angst. Katten vil have »store øjne« med stærkt udvidede pupiller – og ører og knurhår vil være lagt tilbage. Desuden kan katten trykke sig mod jorden og hvæse. Samtidig vil dens pels være rejst, så den stritter.

Hvis katten bliver trængt op i en krog, vil den forsvare sig ved at gå til angreb.

Kamp om territorium: Når en kat befinder sig på den centrale del af sit eget territorium, kerneområdet, vil den optræde aggressivt over for fremmede katte af sit eget køn, som nærmer sig, og forsøge at jage dem væk. Hvis katten derimod kommer uden for sit eget område, vil den møde samme fjendtlighed fra den kat, som hører til der. Derfor kan man nogle gange se to katte jage hinanden frem og tilbage mellem deres respektive territorier.

Hvis man har flere katte, der ikke er vokset op sammen, vil de ofte dele rummene i huset op mellem sig, så de i nogen grad undgår kontakt med hinanden. Hvis du har flere katte, som helst vil undgå hinanden, bør du derfor sætte hylder op til dem. Det giver kattene flere flugtmuligheder og steder, hvor de kan få lov at være i fred. Katte, som ikke kan enes, bør holdes adskilt, når de ikke er under opsyn.

Instinktiv reaktion under leg: Når man kæler eller leger med sin ellers fredelige kat, kan den pludselig optræde aggressivt – f.eks. når den kommer til at ligge på ryggen, og man berører den på brystet

eller bugen. Der er mange katte, der ikke tolererer dette, men som et lyn får alle kløerne frem og forsøger at bide. Dette er en naturlig forsvarsreaktion, som ligger dybt hos katten og udløses instinktivt. I naturen kan denne reaktion betyde forskellen mellem liv og død – f.eks. hvis katten bliver angrebet af en ræv og ikke kan komme væk.

Smertes: Hvis en kat føler smerte ved berøring, vil den naturligvis forsøge at undgå, at man berører den. Hvis man alligevel gør det, kan katten optræde aggressivt som en naturlig afværgereaktion. Hvis katten pludselig begynder at optræde aggressivt, når den berøres bestemte steder, er det derfor nærliggende at antage, at kattens reaktion skyldes, at den har smerter. Derfor skal den omgående undersøges hos dyrlægen. Når katten er behandlet for sine smerter, vil den aggressive adfærd normalt ophøre, men i nogle tilfælde kan den fortsætte – simpelthen fordi katten har lært at reagere på denne måde, hvis den ikke ønsker kontakt.

Omdirigeret aggression: Denne form for aggression kan optræde, når der er et eller andet, som skræmmer katten eller er ubehageligt for den, og den ikke kan

fjerne sig eller jage det væk – f.eks. en fremmed kat, som går rundt ude i haven. Dette vil gøre katten frustreret, og der skal meget lidt til, før den reagerer aggressivt. Katten kan derfor gå til angreb på andre individer, som er i nærheden – f.eks. ejeren eller andre katte i familien.

Lad være at straffe katten, hvis den optræder aggressivt – det vil blot gøre problemet værre. Forsøg i stedet at finde ud af, i hvilke situationer katten reagerer på denne måde, så du kan undgå dem. Dette kan give en idé om årsagen til kattens adfærd og vil være til hjælp, når du opsøger dyrlægen eller adfærdsterapeuten for at få at vide, hvad du skal gøre.

»Angreb« på ejernes hænder og fødder

Katte har et meget stærkt jagtinstinkt, og de vil gennem leg forsøge at få afløb for deres behov for at jage, selvom deres ejere giver dem mad nok.

Især indekatte kan blive understimuleret, da de ikke har samme mulighed for at jage som udekatte. Disse understimulerede katte kan »gå til angreb« på alt, som bevæger sig – f.eks. ejerens hænder og fødder.

Hvis din kat »går til angreb« på dine fødder eller hænder, skal du straks af-

bryde kontakten og gå væk. Du skal desuden sørge for, at katten har nogle solide legeting, som den kan jage, gribe, bide i og kaste op i luften. Specielle legeting til katte kan fås hos enhver dyrehandel – f.eks. ting som kan rulle hen ad gulvet,

hænger og dingler i en snor eller vifter for enden af en bøjelig stang.

En måde at undgå problemet med understimulering på er, at man anskaffer sig to katte fra samme kuld, så de kan lege jagtlege med hinanden.

Appetit

Vægning ved at spise og kræsenhed

Hvis en kat er utryg eller bange, kan den ophøre med at spise. Det kan f.eks. ske, hvis katten anbringes i uvante omgivelser. Normalt vil katten dog begynde at spise, når den har vænnet sig til stedet.

Mange familiekatte er kræsne. De kan helt nægte at spise en bestemt type mad, mens de villigt spiser en anden type. Desuden kan de pludselig nægte at spise den mad, som de plejer at få – simpelthen fordi de kræver kostforandring.

Vær opmærksom på, at kattens kræsenhed oftest er tillært. Den ved, hvad den vil have, og den vil hurtigt lære, at den kan få dig til at kræse for sig med godbidder, hvis den nægter at spise sin sædvanlige mad.

Derfor er det en god idé at finde frem til nogle forskellige typer og fabrikater af kvalitetskattemat, som katten godt kan lide – og jævnligt veksle mellem dem ved fodring af katten. Desuden bør du være tilbageholdende med at give katten godbidder mellem måltiderne.

Spisevægning kan også skyldes sygdom, så hvis katten vedvarende nægter at spise, bør du få den undersøgt hos dyrlægen.

Spisning af potteplanter

Katte bruger megen tid på at holde sig rene, men når de slikker sig, kommer de til at sluge mange hår. Disse hår samler

sig til boller i maven på kattene. For at skille sig af med hårbollerne spiser katten græs, hvorefter den kaster op.

Hvis katten ikke har adgang til græs, kan den finde på at spise hjemmets potteplanter. Dette kan være farligt for katten.

Der er en lang række stue- og haveplanter, som er giftige for katte. Det gælder blandt andet: Påskelilje, Tobak, Tomat, Vintergæk, Lupiner, Nerie, Hyacint, Blå anemone, Engblomme, Guldregn, Gyvel, Lilje, Julestjerne, Kærlighedstræ (Filodendron), Elefantøre (Caladium), Laurbær, Efeu (Vedbend), Azalea, Rododendron, Sigøjnerblad (Dieffenbachia), Alpeviol (Cyclamen), Mistelten, Kristtjørn, Hawaii-blomst (Hibiscus), Ærteblomst, Ridder-spore og Sømandstrøst (Aglaonema).

Tegn på forgiftning kan være, at katten savler, ofte kaster op eller får diarré eller kramper. Hvis din kat opfører sig på denne måde, bør du straks kontakte en dyrlæge.

Den sikreste måde at undgå forgiftning på er naturligvis at undlade at have planter, der er giftige for katten. Hvis katten har adgang til kattegræs, er der dog mindre risiko for, at katten forgriber sig på en af de giftige planter.

Alle katte bør have kattegræs, men det er især vigtigt, hvis du holder katten som indekat. Kattegræs kan købes i mange supermarkeder og dyrehandler, samt hos

blomsterhandlere og gartnere. Du kan også så kattegræsset selv. Hvedekorn sås i små bakker. Græsset er klar til katten, når de grønne spirer er ca. 10 cm lange.

Husk!

Hvis din kat pludselig ændrer adfærd, og du ikke kan finde årsagen, bør du kontakte din dyrlæge.

Her kan du læse mere

Du kan finde mere information om katte på www.dyrenes-beskyttelse.dk – bl.a. Dyrenes Beskyttelses øvrige kattepjecer. Du kan også læse mere om katte i bøgerne *Kattens adfærd* af Lene Houe (Gyl-

dendal, 2003), *Fra killing til kat* af Peter Neville & Claire Bessant (Aschehoug, 1998) og *Politikens Kattebog* af Alice Emborg (Politikens Forlag, 1999).

Dyrenes Beskyttelse drives for private midler og har 16 internater i hele landet, der skaffer et nyt hjem til ca. 1.400 hunde og 2.000 katte hvert år. Du kan støtte Dyrenes Beskyttelses arbejde ved at ringe på tlf. 3328 7000 eller gå ind på Dyrenes Beskyttelses hjemmeside: www.dyrenes-beskyttelse.dk

Denne pjece er udgivet med økonomisk støtte fra Karen Krieger-fonden

Dyrenes Beskyttelse

Alhambravej 15 • 1826 Frederiksberg C
tlf. 3328 7000 • fax 3325 1460
e-mail: db@dyrenes-beskyttelse.dk
www.dyrenes-beskyttelse.dk